

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Archeologisch bureauonderzoek

Plangebied Ringweg
BO 13-076 Amsterdam 2013

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	5
1 Administratieve gegevens plangebied	6
1.1 Administratieve gegevens	6
2 Wet- en regelgeving	7
2.1 Algemeen	7
2.2 Rijk	7
2.3 Provincie Noord-Holland	7
2.4 Gemeente Amsterdam	8
2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie	8
3 Historisch-topografische en archeologische inventarisatie	9
3.1 Geomorfologie en bodem	9
3.2 Historie algemeen	9
3.3 Historisch-topografische inventarisatie van het plangebied	10
3.3.1 Ontginningen	10
3.3.2 Bewoning en bedijking	11
3.3.3 Verdere ontwikkeling van het landschap	17
3.3.4 Verstedelijking	17
3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied	19
3.4.1 Archeologische Monumentenkaart en Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie	19
3.4.2 Vindplaatsen in de omgeving van het plangebied	19
3.4.3 Bodemopbouw	21
3.5 Conclusie: verwachtingsmodel	22
4 Archeologische verwachtingskaart	23
5 Archeologische beleidskaart	26
Conclusie	28
Bronnen	29
Appendix: beleidsvarianten, stroomschema	30

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Samenvatting

Bureau Monumenten & Archeologie (BMA) heeft in opdracht van stadsdeel Noord een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het bestemmingsplangebied Ringweg Noord. Dit is bedoeld om een beeld te krijgen van de ondergrondse cultuurhistorische waarden die in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Een dergelijk bureauonderzoek past binnen de verplichting van gemeenten om conform de Monumentenwet beleid te ontwikkelen ten aanzien van het behoud cq. documentatie van die overblijfselen bij bouwontwikkeling.

Het bureauonderzoek gaat uit van een beknopt overzicht van de historisch-topografische ontwikkeling vanaf de 10de tot in de 20ste eeuw van de verschillende polders van Waterland, de Zaanstreek en Amstelland die door het bestemmingsplangebied Ringweg Noord worden doorsneden. Het historisch overzicht wordt aangevuld met archeologische informatie afkomstig van vindplaatsen binnen en in de directe omgeving van het plangebied. De historische en archeologische informatie over de ruimtelijk-topografische ontwikkelingen is omgezet naar een beeld van archeologische verwachtingen.

Voor het gehele plangebied geldt de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat ook in geval geen archeologisch vervolgonderzoek is vereist en toch bodemvondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen, dit aan Bureau Monumenten en Archeologie gemeld wordt zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen kunnen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Inleiding

In opdracht van stadsdeel Noord heeft BMA een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de bestemmingsplangebieden Ringweg, stadsdeel Noord.

Met het bureauonderzoek wordt een overzicht gegeven van bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van historisch kaartmateriaal, relevante publicaties en archiefbronnen in samenhang met archeologische informatie over al bekende vindplaatsen in het plangebied. Deze informatie is samengevat in een archeologisch verwachtingsmodel op basis waarvan de beleidsregels voor erfgoedzorg worden vastgelegd ten behoeve van het bestemmingsplan.

In het bureauonderzoek komen het nationale, provinciale en gemeentelijke archeologiebeleid (hoofdstuk 2), de historische en archeologische achtergronden (hoofdstuk 3) en de archeologische verwachting van het plangebied (hoofdstuk 4) aan de orde, gekoppeld aan een beleidskaart (hoofdstuk 5) die inzichtelijk maakt of en in welke mate archeologische maatregelen binnen (toekomstige) planontwikkeling vereist zijn.

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

1 Administratieve gegevens plangebied

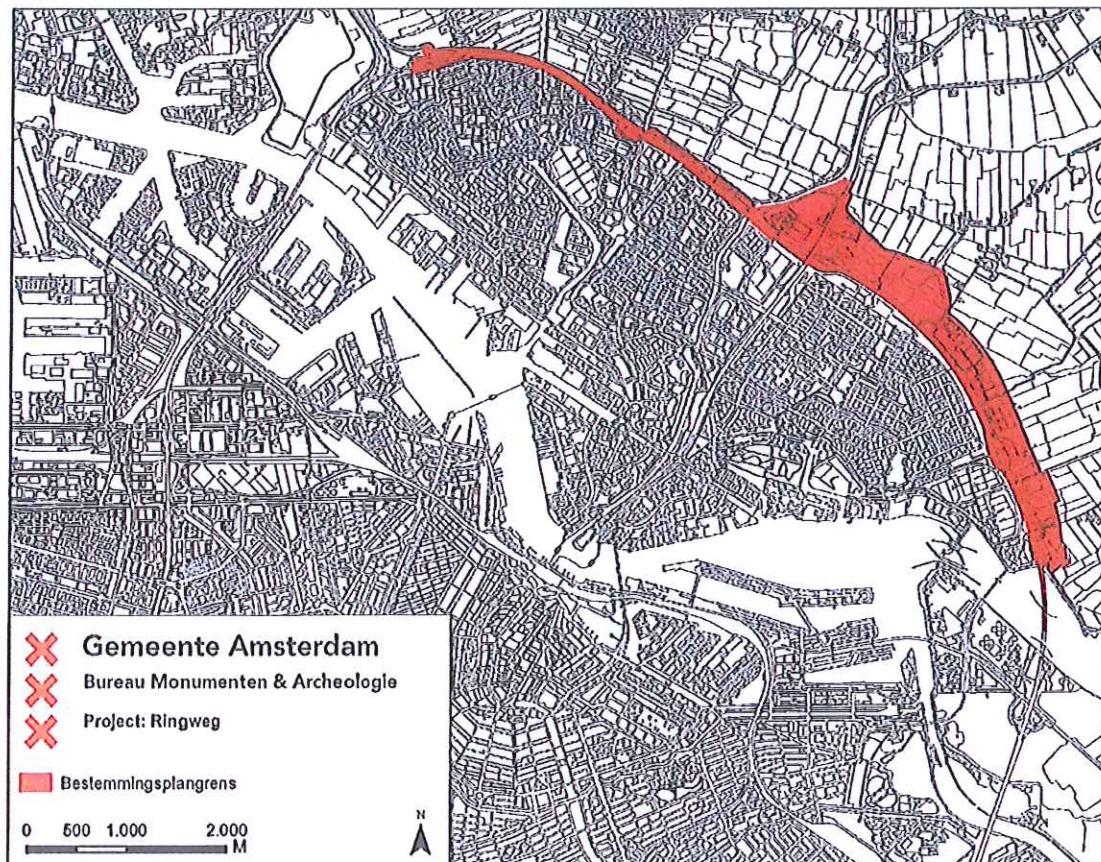
1.1 Administratieve gegevens

Opdrachtgever Stadsdeel Noord
Contactpersoon Mevr. N. Schrama
Adres Postbus 37608
Postcode / plaats 1030 BB Amsterdam

Plangebied

Provincie	Noord-Holland	Gemeente	Amsterdam
Plaats	Amsterdam	Kaartblad	25 G
ARCHIS meldingsnr.	58346	ARCHIS afmeldingsnr.	47170
X-coördinaat N	126.620	Y-coördinaat N	493.256
X-coördinaat O	127.127	Y-coördinaat O	488.107
X-coördinaat Z	126.882	Y-coördinaat Z	487.432
X-coördinaat W	120.458	Y-coördinaat W	492.936

Locatie

2 Wet- en regelgeving

2.1 Algemeen

Het archeologische erfgoed bestaat uit voorwerpen en structuren die in de bodem bewaard zijn. Deze materiële overblijfselen vormen een onderdeel van onze leefomgeving. Het beleid voor het archeologisch erfgoed heeft dan ook veel raakvlak met dat van de ruimtelijke ordening. Voor optimale integratie van de archeologie in de ruimtelijke ordening heeft het rijk o.a. de Monumentenwet 1988 en de Wet ruimtelijke ordening aangepast.

2.2 Rijk

Om het bewustzijn van het Europese erfgoed te vergroten hebben de Europese ministers van Cultuur in 1992 het Verdrag van Valletta opgesteld (ook bekend als het Verdrag van Malta). Een van de voorwaarden om dit te bereiken is dat het Europese archeologische erfgoed voor toekomstige generaties beschikbaar blijft.

In Nederland wordt aan dit uitgangspunt invulling gegeven door behoud van archeologisch erfgoed in de bodem (*in situ*) tijdens de planontwikkeling mee te wegen. Als behoud in de bodem (bijvoorbeeld door middel van technische maatregelen of planaanpassing) geen optie is, dan worden archeologische resten opgegraven (behoud *ex situ*). De initiatiefnemer van een ruimtelijk plan, dat bodemverstoring tot gevolg heeft, is verantwoordelijk voor de planologische en de financiële inpassing van het archeologisch onderzoek.

In de Monumentenwet is een bepaling opgenomen dat in elk bestemmingsplan rekening moet worden gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten archeologische waarden.¹ Ook bevat de Monumentenwet een verplichting om toevalsvondsten te melden (de zgn. meldingsplicht).²

2.3 Provincie Noord-Holland

Als toetsingskader voor bestemmingsplannen en projectbesluiten gebruikt de provincie Noord-Holland de structuurvisie, de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en de Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie (ILC).³ Op grond van de Wro dienen gemeenten bij de vaststelling van bestemmingsplannen, projectbesluiten en beheersverordeningen de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie in acht te nemen. Op de ILC zijn o.a. archeologisch verwachtingsvolle gebieden opgenomen. De waardestellingen van de ILC zijn bedoeld als algemene indicaties die per specifiek plangebied nadere invulling en precisering nodig hebben. Naast de ILC beheert de provincie de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van het rijk. Op de AMK staan de beschermde archeologische monumenten, de terreinen van zeer hoge en hoge archeologische waarde en de gebieden met een archeologische betekenis.

¹ Artikel 38a lid 1 van de gewijzigde Monumentenwet schrijft hierover dat *De gemeenteraad bij vaststelling van een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 3.1 van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond, rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten. Met 'monument' wordt hier een (onbeschermde) archeologisch monument bedoeld, ofwel alle terreinen welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde (art. 1 Monumentenwet)*

² Artikel 53 van de gewijzigde monumentenwet 1988

³ Provincie Noord-Holland, 2010

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

2.4 Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam vindt het belangrijk dat archeologie vroegtijdig in ruimtelijke ordeningsprocessen wordt geïntegreerd.⁴ Hiermee worden twee doelen gediend. Ten eerste een efficiënte voortgang en kostenbeheersing van bouwprocessen. En ten tweede een kwalitatief goed en stadsbreed uniform beheer van het archeologische erfgoed.

Op basis van de resultaten uit het archeologisch bureauonderzoek wordt bepaald of in het bestemmingsplan regels met betrekking tot archeologie moeten worden opgenomen. De Monumentenwet biedt een tweetal mogelijkheden (artikelen 39-40) die BMA heeft uitgewerkt in de modelregels archeologie.

De bescherming van (verwachte) archeologische waarden in een bestemmingsplan wordt geregeld met een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Aan een omgevingsvergunning zijn bouwregels verbonden: die bepalen dat in het belang van de archeologische monumentenzorg de aanvrager van een omgevingsvergunning een archeologisch rapport met selectiebesluit dient te overleggen. Daarnaast kan in het bestemmingsplan worden opgenomen dat een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd voor het uitvoeren van aanlegwerkzaamheden.

Aan een omgevingsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden. Dit houdt in dat aan de vergunning de verplichting wordt gekoppeld om technische maatregelen tot behoud te treffen, om de archeologische resten op te graven of om de werkzaamheden te laten begeleiden door een archeoloog.

De bouwregels en de omgevingsvergunning voor aanlegwerkzaamheden bevatten daarnaast uitzonderingen die duidelijk maken in welke gevallen archeologisch onderzoek niet nodig is. In Amsterdam gelden elf beleidsvarianten, zoals de uitzondering van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de of 20ste eeuwse ophogingen (Appendix: beleidsvarianten). In de praktijk komen per plangebied meestal twee tot zes varianten voor.

2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie

Voor de uitvoering van archeologisch onderzoek is door het ministerie van OCW de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) opgesteld. De KNA gaat uit van een gefaseerde aanpak. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een Bureauonderzoek, een Inventariserend Veldonderzoek, een Archeologische Opgraving (AO) en een Archeologische Begeleiding (Appendix: stroomschema).

Het inventariserend veldonderzoek is bedoeld om de resultaten van het bureauonderzoek te toetsen. Het geeft inzicht in de aanwezigheid en toestand van de archeologische overblijfselen in de bodem. Een opgraving wordt uitgevoerd wanneer er sprake is van een vindplaats met waardevolle archeologische resten. Een archeologische begeleiding houdt in dat de bouwingreep onder begeleiding van een archeoloog wordt uitgevoerd. Elke onderzoeksfase wordt afgesloten met een selectiebesluit. Hierin wordt vastgesteld welke delen van een plangebied in aanmerking komen voor verder archeologisch onderzoek of voor bescherming en welke delen van het plangebied worden vrijgegeven.

Voor archeologisch veldonderzoek is een Programma van Eisen (PvE) vereist. Hierin zijn de kwalitatieve randvoorwaarden en onderzoeksvragen voor het werk vastgelegd. Het vormt de basis voor verdere planning en kostenraming. Het laten opstellen ervan behoort tot de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer van het bouwplan.

⁴ BMA, 2005

3 Historisch-topografische en archeologische inventarisatie

3.1 Geomorfologie en bodem

Het huidige natuurlijke landschap in en om Amsterdam is in grote mate bepaald door de landschapsvorming in het Holoceen. Dat is de geologische periode na de laatste IJstijd (vanaf ca. 10.000 v. Chr.). Er heerste toen een gematigd klimaat waarin in enkele duizenden jaren grote pakketten veen groeiden in de kuststreek. Dit Hollandveen bevindt zich in de huidige ondergrond op gemiddeld 2 à 3 m + NAP.

Het natuurlijke landschap werd vanwege grootschalige veenontginningen vanaf de 11de eeuw omgevormd tot een veenweidegebied. Direct ten noorden van het IJ, in Waterland, voltrok deze ontwikkeling zich al vanaf de tweede helft van de 10de eeuw. Aangezien de waterhuishouding een cruciale rol speelde bij de veenontginningen, begon tegelijkertijd de aanleg van het stelsel van (zee)dijken ter bescherming van het nieuwe bouw- en akkerland. Later, in de 17de en 18de eeuw, volgden de droogmakerijen waarbij grote watergebieden in Noord-Holland werden ingepolderd.

3.2 Historie algemeen

De vroegste sporen van menselijke bewoning of activiteiten binnen het gemeentelijk gebied van Amsterdam gaan dankzij recente vondsten in de Noord/Zuidlijn bouwputten op het Damrak en Rokin terug tot het late Neolithicum (ca. 2400 v. Chr.). Ook rond de stad, op vooral de hoger gelegen strandwallen, zijn dergelijke oude vindplaatsen.

De oudste stedelijke bewoningssporen, voor zover nu archeologisch bekend, beginnen in de 12de eeuw en zijn teruggevonden aan de Nieuwendijk / Kalverstraat en de Warmoesstraat/Nes. Met de aanleg van de (Nieuwezijds en Oudezijds) burgwallen in de 14de eeuw startte het proces van stadsvorming. De stad had eerst een aarden omwalling als verdedigingswerk die in het laatste kwart van de 15de eeuw werd vervangen door een stenen stadsmuur. De laatmiddeleeuwse stad was omsloten door de huidige Singel aan de westkant en de Geldersekaai en Kloveniersburgwal aan de oostkant. In de periode 1585-1663 groeide de stad explosief door vier stadsuitbreidingen. Ten tijde van de Eerste Uitleg (1585-1586) verplaatste de stadsrand zich naar de huidige Herengracht en de Oudeschans. Bij de Tweede Uitleg (1592-1596) kwamen er vier nieuwe woon- en werkelanden (Marken, Uilenburg, Rapenburg en Vloolenburg) aan de oostkant van de stad. In 1613 ontstond met de Derde Uitleg aan de westzijde van de stad de woon- en werkbuurten de Jordaan en het eerste deel van de grachtengordel tot aan de Leidsegracht. De vroeg 17de-eeuwse stad werd beschermd door een aarden wal met 11 bolwerken ontworpen naar de nieuwste fortificatieplannen uit Italië. Met de Vierde Uitleg van 1663 werd in de Gouden Eeuw het halfcirkelvormige stadsplan van Amsterdam voltooid. De nieuwe bakstenen stadswal kreeg in totaal 26 bolwerken en had een gracht in het tracé van de huidige Singelgracht. Het oostelijk deel van de grachtengordel werd aangelegd over de Amstel en aan het IJ kwamen de drie oostelijke havenellanden Kattenburg, Wittenburg, Oostenburg.

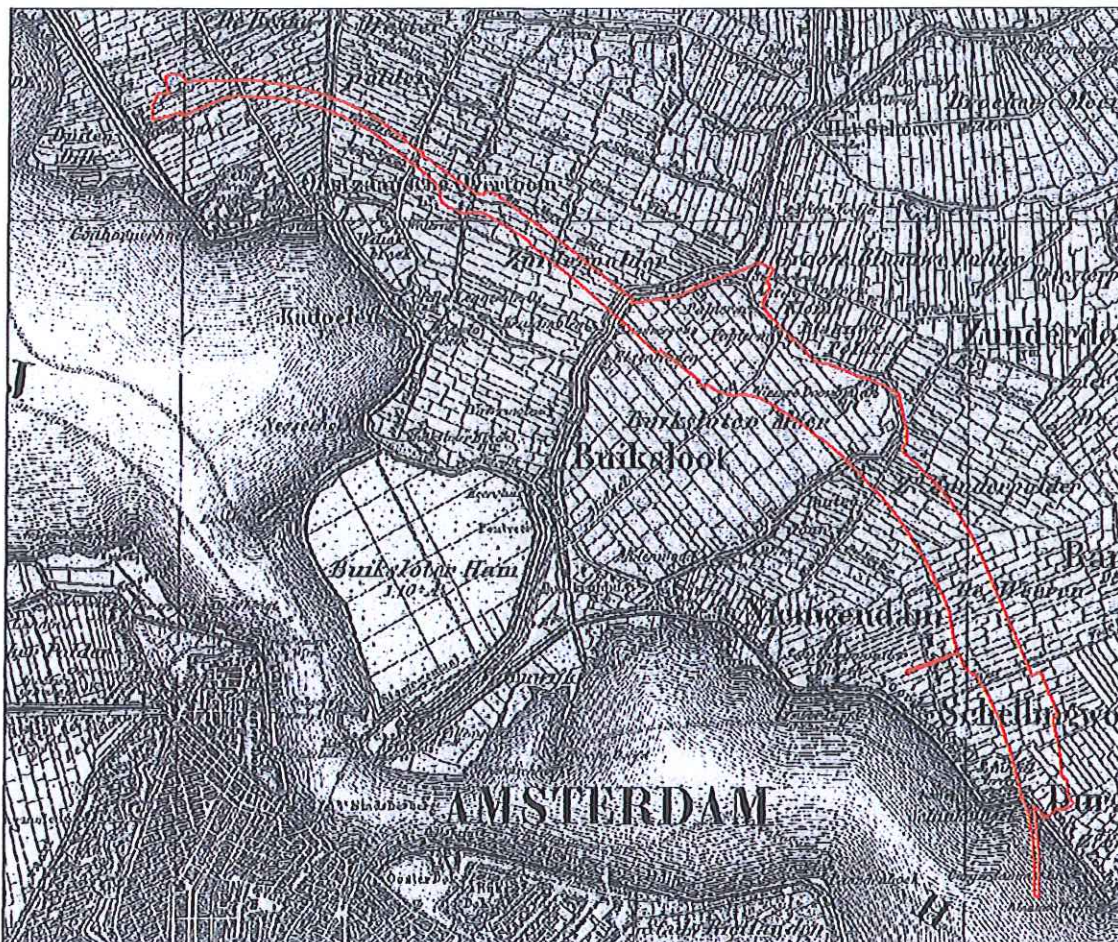
De eerste woonwijken buiten de Singelgracht ontstonden naar aanleiding van het uitbreidingsplan Kalff in 1877, gevolgd door een tweede ring na annexatie van grote delen van de gemeenten Nieuwer-Amstel en Sloten in 1896. De 20ste-eeuwse groei van de stad valt uiteen in vier fasen. Tussen 1915 en 1940 werd in Noord, Oost, Zuid en West de Gordel 20-40 gebouwd. Deze wordt gevolgd door de naoorlogse tuinsteden in West, Buitenveldert en Noord, en in de jaren zestig en zeventig door het volbouwen van de Bijlmermeerpolder. Met IJburg borduurt de stad begin 21ste eeuw weer voort op het concept van vier eeuwen tevoren, het creëren van stedelijk areaal in en aan het IJ. Daarnaast wordt door de bouw van woningen binnen het bestaande stedelijk gebied ingezet op verdichting van de stad.

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

3.3 Historisch-topografische inventarisatie van het plangebied

Plangebied Ringweg betreft het tracé van de snelweg A10 rond Amsterdam Noord die deels door het Waterlandse veengebied loopt en deels door de Zaanstreek (Oostzaan) – een gebied dat in 1921 door de gemeente Amsterdam werd geannexeerd. Het plangebied doorkruist verschillende polders binnen deze hoofdzones, te weten (van west naar oost) 't Veld, de Veer, de Westerpolder, de Zuiderpolder, de Bulkslootermeer(polder), de Buitengouw, de Zunderdorperpolder, de Schellingwouder Weren en het Zuiderkwartier. Voor de historisch-topografische analyse van dit gebied zijn verschillende cartografische bronnen gebruikt, waaronder de kaart van Nicolaes Visscher (ca. 1700), de Topografisch Militaire Kaart (1854), en die van Publieke Werken uit 1936.

2 Het plangebied (rood omlijnd) op de Topografisch Militaire Kaart van 1854

3.3.1 Ontginningen

Het plangebied loopt door drie veengebieden die in de late middeleeuwen werden ontgonnen ten behoeve van akkerbouw: Waterland, Oostzaan en de Schellingwouder weren. In Waterland voltrokken de ontginningen zich vermoedelijk vanaf de tweede helft van de 10de eeuw, en vooral in de 11de en 12de eeuw. Het veengebied werd verkaveld vanaf de riviertjes, dieën genaamd, die door het gebied stroomden. Via deze dieën werd het gebied door middel van parallel gegraven sloten tegen de veenkussens op ontwaterd en ontstond land dat geschikt was voor akkerbouw.⁵

⁵ Bos 1984, 23-25

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

In het westen vormde een uitgestrekte veenrug, de huidige rivier de Twiske, een natuurlijke grens met Oostzaan, dat vanaf de tweede helft van de 11de eeuw vanuit de rivier de Zaan werd ontgonnen.⁶ Dit verschil in ontginningssystematiek valt duidelijk af te lezen op historische kaarten van vóór de verstedelijking van het gebied (afb. 2). Een zelfde splitsing is waarneembaar bij de Schellingwouder Weren, bij het oostelijk deel van het plangebied. Vermoedelijk moet dit landschap tot de ontginning van Amstelland worden gerekend, welke vanaf de 11de eeuw plaats vond vanuit de rivier de Amstel. De ontginningssystematiek van het gehele veengebied direct boven het IJ is door de Bont in kaart gebracht (afb. 3).⁷ Aan het begin van de 13de eeuw was het gebied vrijwel geheel in cultuur gebracht, en vormde Waterland een bestuurlijke eenheid.⁸

3 De ontginningssystematiek in Waterland. De pijlen geven de richting aan waarin de ontginningen plaatsvonden (De Bont 2009)

3.3.2 Bewoning en bedijking

Een algemeen ongewenst effect van de ontwatering van het veengebied was de daling van het maaiveld, waardoor land kwetsbaar werd voor overstromingen.⁹ Bewoning in het gebied vond tijdens de ontginningsperiode dan ook plaats op kleine terpen die werden opgeworpen binnen de veenkavels.¹⁰ Ook werden er aan de achterzijde van de te ontwateren stukken land dwarssloten en/of dijkes aangelegd. Dergelijke kleine dijken zijn daarmee de oudste dijklichamen in het gebied.¹¹

⁶ De Bont 2009, 401-414

⁷ De Bont 2009, 413, 423

⁸ De Cock 1975, 329

⁹ Lutger e.a. 1994, 6-9

¹⁰ Bos, 1988, 32

¹¹ Bos, bodemarchief, 25

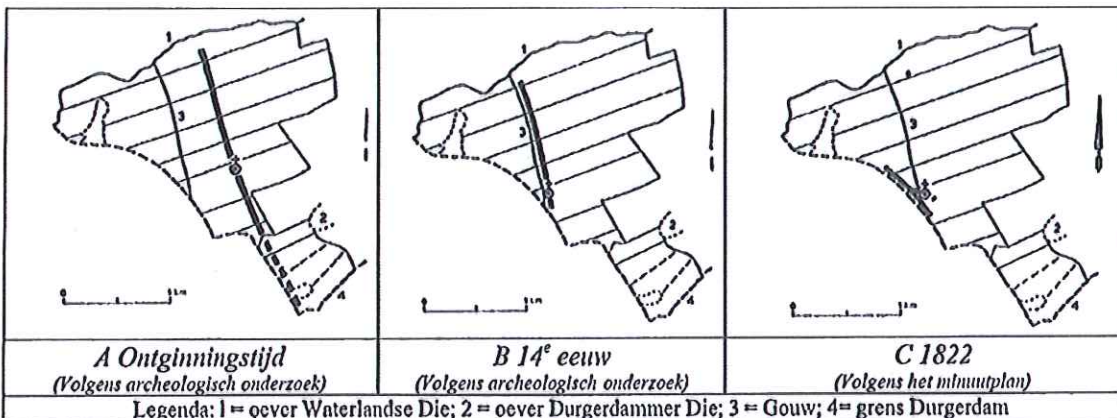
BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Met de toenemende daling van het maaiveld van ruim een meter per eeuw nam de wateroverlast echter drastisch toe. Door een serie grote stormvloeden aan het eind van de twaalfde eeuw gingen grote stukken land verloren. Waarschijnlijk vormden zich niet alleen een aantal grote meren, waaronder de Buikslotermeer, maar breidde ook het Almere zich uit tot de Zuiderzee, waarmee brak water een extra bedreiging vormde voor de landbouwgrond. Door de aanhoudende vernatting kon in de 13de eeuw in Waterland niet voldoende meer ontwaterd worden om de landbouw mogelijk te maken, en vond een omschakeling op veeteelt plaats.¹²

Deze economische heroriëntatie bracht een verplaatsing van de bewoning met zich mee, die in heel het gebied plaats lijkt te hebben gevonden. Gedurende de 13de en 14de eeuw werden de bestaande wijd verspreide erven massaal verlaten, en vestigde men zich aan de landwegen (gouwen) en in sommige gevallen aan belangrijke doorgaande waterwegen. Met deze ontwikkeling, die in de 14de en 15de eeuw werd voltooid, ontstond de voor Waterland kenmerkende lintbebouwing.¹³ Op historische kaarten is die waarneembaar langs verschillende gouwen die deels binnen het plangebied vallen, zoals de Gouw tussen 't Veld en de Veen (afb. 5), de Gouw (tegenwoordig Zuidelinde), lopend vanaf het zuiden naar Landsmeer (afb. 5 en 6), de Termietergouw en Zunderdorpergouw (afb. 7), de Liergouw en de Wijkergouw (beide afb. 8).

De losmaking van de directe landbinding wordt verder geïllustreerd door dorpen die gedurende de 15de eeuw opnieuw opschoven, ditmaal naar de dijken, en naar de Waterlandse Zeedijk, die gedurende de late 12de en 13de eeuw was ontstaan uit het stelsel van dijken en dammen dat het land tegen het zeewater moest beschermen. Een voorbeeld daarvan vindt men bij Schellingwoude (afb. 4). De tweede fase van die nederzetting (de eerder genoemde Wijkergouw) bevindt zich voor een klein deel binnen het plangebied.¹⁴

4 Schematische weergave van het fenomeen van dorpsverplaatsing, in dit geval bij Schellingwoude (Baltjes 2006, 15, naar: Bos 1988, 104-105)

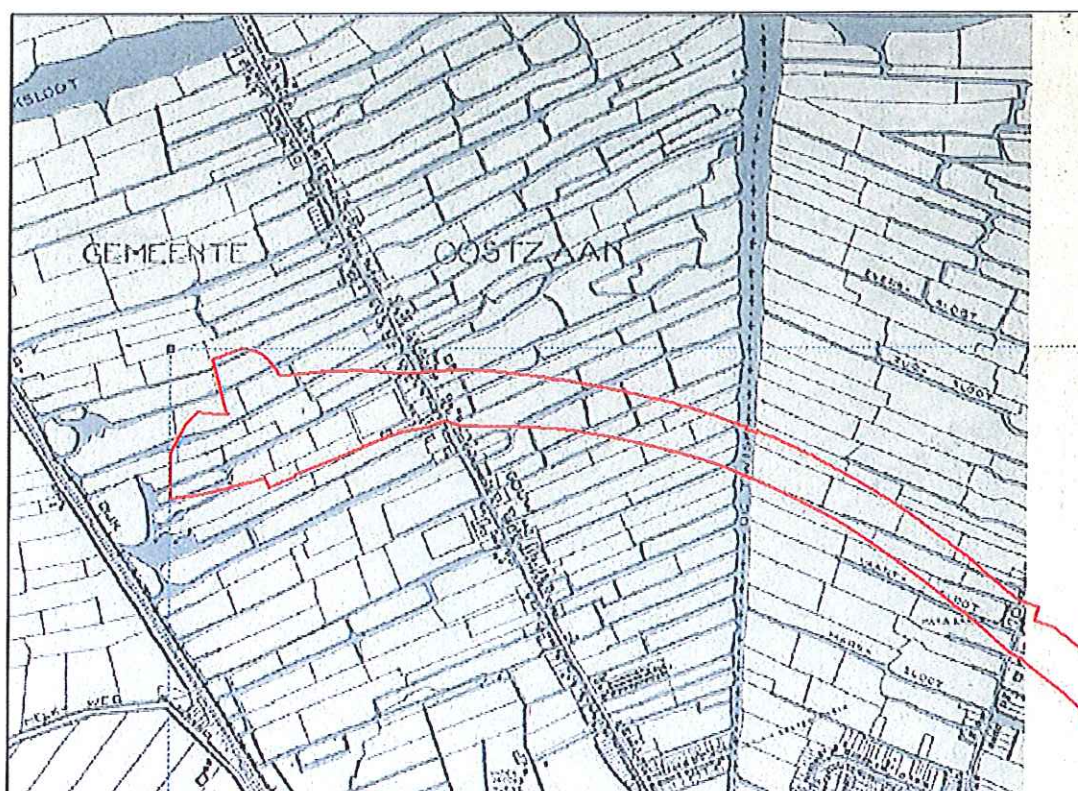
Met de spectaculair toenemende centrumfunctie van Amsterdam vanaf de late 16de eeuw, trad opnieuw een economische accentverschuiving op in het gebied, dat een steeds meer perifeer karakter kreeg. Op sommige plekken, zoals bij Ransdorp en Zunderdorp, verdichtte de bewoning zich in deze periode aanzienlijk, waarmee compacte dorpskernen ontstonden, die ten koste gingen van de langgerekte bewoning langs de gouwen. Deze verdunning van de lintbebouwing werd verder in de hand gewerkt door een algemene bevolkingsafname in het gebied gedurende de 18de eeuw. Vanaf de 19de eeuw is op kaarten te zien dat er vrijwel geen boerderijen meer aan de kavels te vinden waren.¹⁵

¹² Bos 1985, 111.

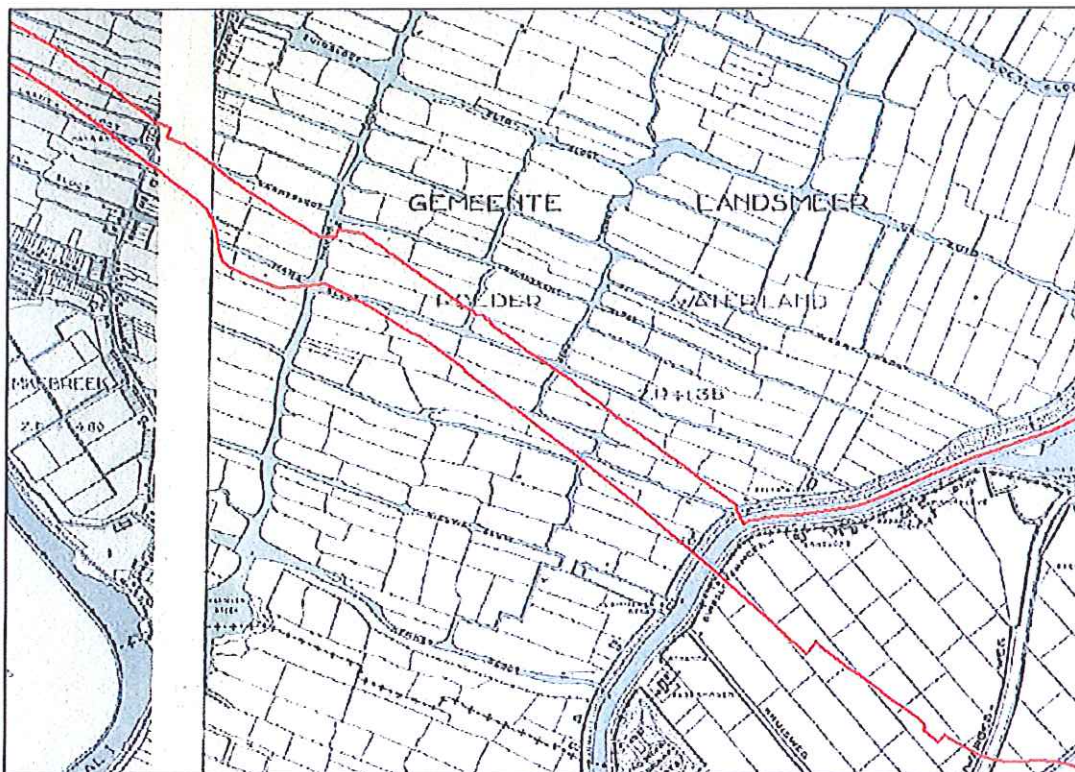
¹³ Bos 1988, 35-36, 45

¹⁴ Bos 1988, 45, 104-105; Baltjes 2006, 15

¹⁵ Bos 1988, 45-46

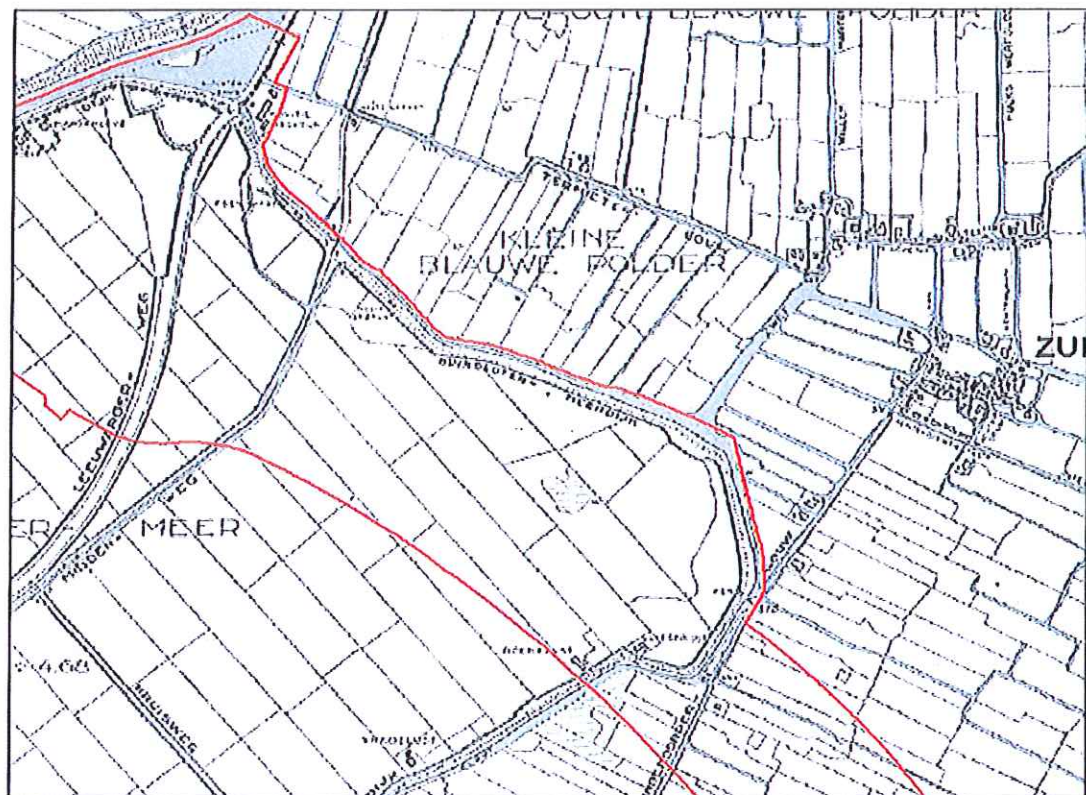
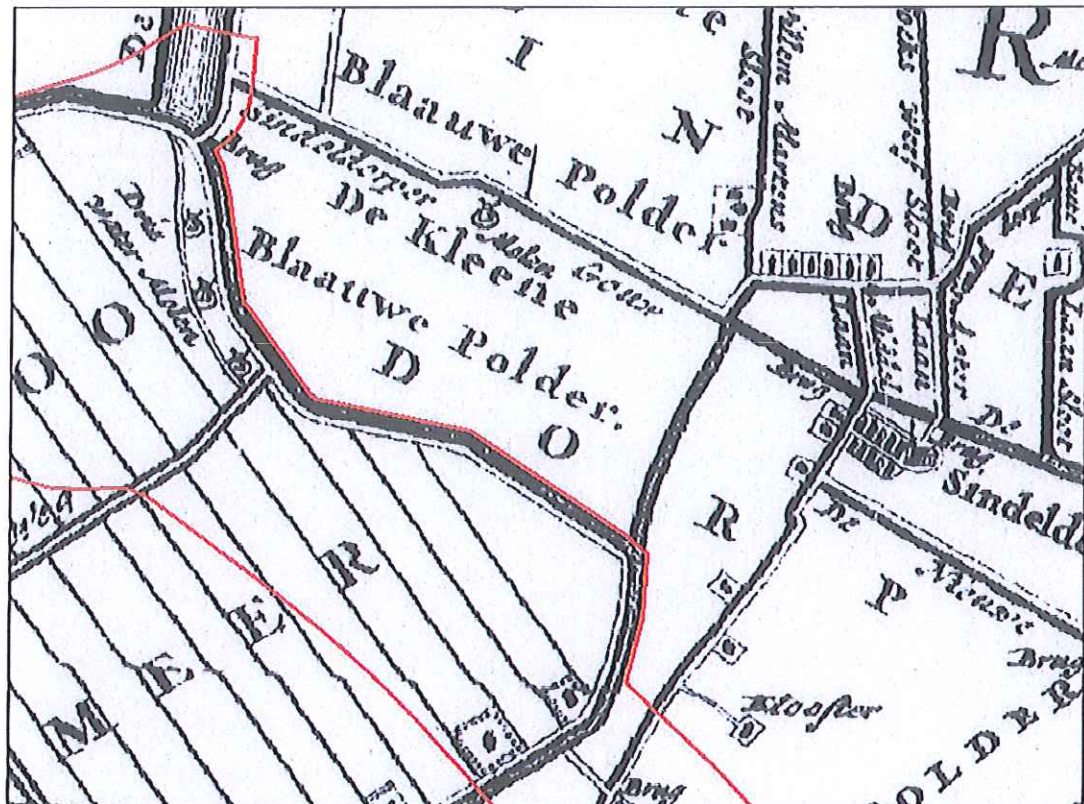
13

14

BO 13-076
September 2013

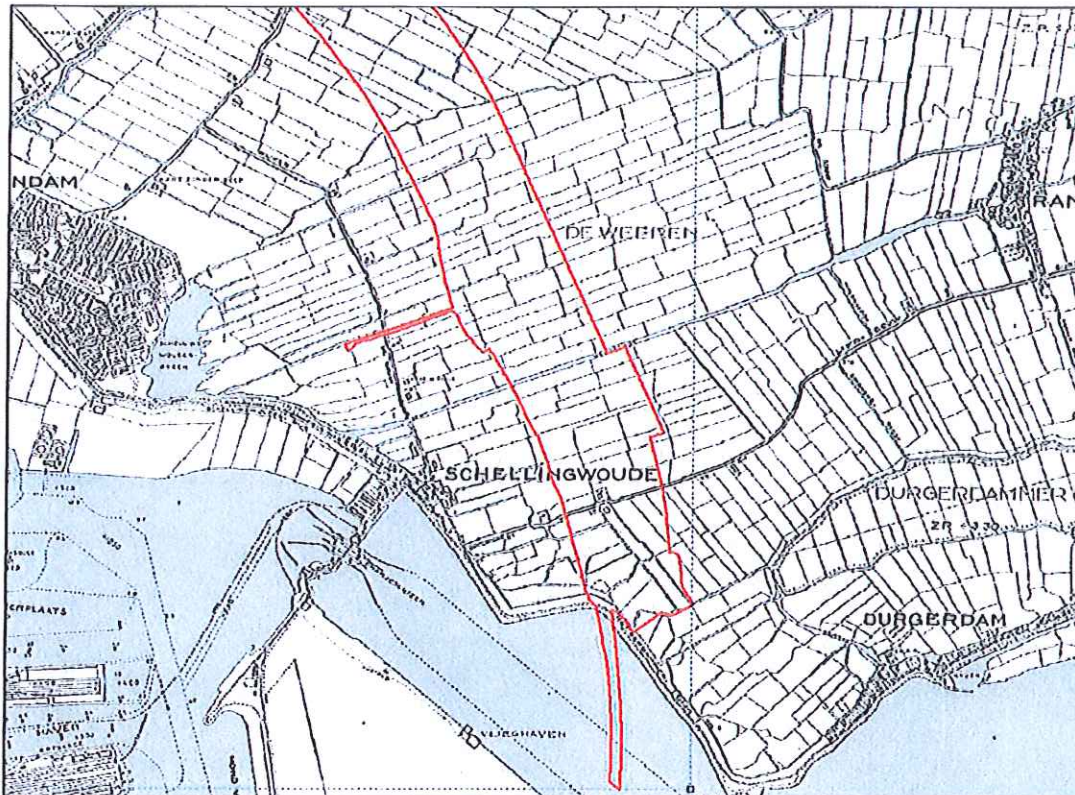
Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

7 Het plangebied ter plaatse van de Buikslotermeerpolder, Buitengouw en Zunderdorpolder op de kaarten van Visscher (ca. 1700) en Publieke werken (1936)

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

8 Het plangebied ter plaatse van de Schellingwouder Weren en het Zuiderkwartier op de kaarten van Visscher (ca. 1700) en Publieke werken (1936)

3.3.3 Verdere ontwikkeling van het landschap

Met de introductie van de polderbemaling in de 15de en 16de eeuw werd de waterhuishouding in het gebied aanzienlijk vergemakkelijkt.¹⁶ Via molenweteringen werd water met windmolens uitgeslagen op de boezem, een hoger gelegen waterstelsel dat van het aangrenzende land en het buitenwater was afgescheiden en als tijdelijke bergplaats diende voordat het water op het buitenwater kon worden geloosd.¹⁷ Aan het dynamische karakter van de bewoning en bedijking kwam hiermee een einde. Gecombineerd met het perifere karakter van het gebied, kon zo de structuur van het landschap, met uitgestrekte veeteeltgebieden afgewisseld door kleinschalige bewoning, tot in de 20ste eeuw behouden blijven (afb. 5, 6, 7, 8).

De enige grootschalige ingreep binnen het plangebied was de inpoldering van het Buisklotermeer tussen 1624 en 1628, die plaatsvond op initiatief van Ransdorp, Zuiderwoude en Broek in Waterland. Volgens de door Jan Adriaanszoon Leeghwater (1575-1650) ontwikkelde techniek werd het water door drie molens op de ringvaart geloosd. Daarna werd in de nieuwe polder de Middenweg en Kruisweg aangelegd en het land werd in evenwijdige stroken verkaveld ten behoeve van veeteelt. Droogmakerijen boden daarmee niet alleen een oplossing voor het overstromingsgevaar maar leverden ook extra opbrengsten door de landwinning.¹⁸

In het begin van de 19de eeuw vormde de Buisklotermeerpolder een strategisch onderdeel van de verdediging van Amsterdam. Aan de noordoostzijde van de polder waren posten en batterijen geplaatst. Maar deze stelling werd slecht onderhouden en raakte in verval. In de Stelling van Amsterdam (1880-1920) werden de posten niet opgenomen, omdat deze verdedigingslinie rond de stad daarvoor een te wijde straal had. Na de drooglegging is de Buisklotermeer nog eenmaal overstroomd, in 1916. Veel van de toenmalige bebouwing is hierdoor verwoest.¹⁹

3.3.4 Verstedelijking

Zoals in het voorgaande is beschreven, behield het gebied direct ten noorden van het IJ tot in de 20ste eeuw haar landelijke karakter. Vanaf 1921 kwam hier verandering in, toen het gebied ten dele door Amsterdam werd geannexeerd ten behoeve van toekomstige stadsuitbreidingen. In eerste instantie werden in Amsterdam Noord enkele tuindorpen aangelegd. Op de kaart van Publieke Werken uit 1936 (afb. 5, 6, 7, onder) is te zien dat de verstedelijking het plangebied hiermee nog niet had bereikt. Dit gebeurde pas vanaf in de jaren zestig.

De nieuwe stadsuitbreidingen werden tevens omsloten door de ringweg A10, waarvan de aanleg begon in de jaren zestig en voorlopig werd afgerond in 1990 met de bouw van de Zeeburgertunnel. Buiten het oostelijk deel van deze ringweg werd ook grondgebied beschikbaar gemaakt voor de aanleg van enkele sport- en tuinparken: de huidige Golfbaan Waterland, Tuinpark Buisklotermeer, sportpark De Weeren en de tuinparken De Molen, Tuinwijk en Kweeklijst. Zoals op de topografische kaart van 1983 verdween daarmee de oorspronkelijke infrastructuur binnen het plangebied van het kaartbeeld.

¹⁶ Van de Ven 2003, 63.

¹⁷ Van de Ven 2003, 63.

¹⁸ Lutgert 1994, 37

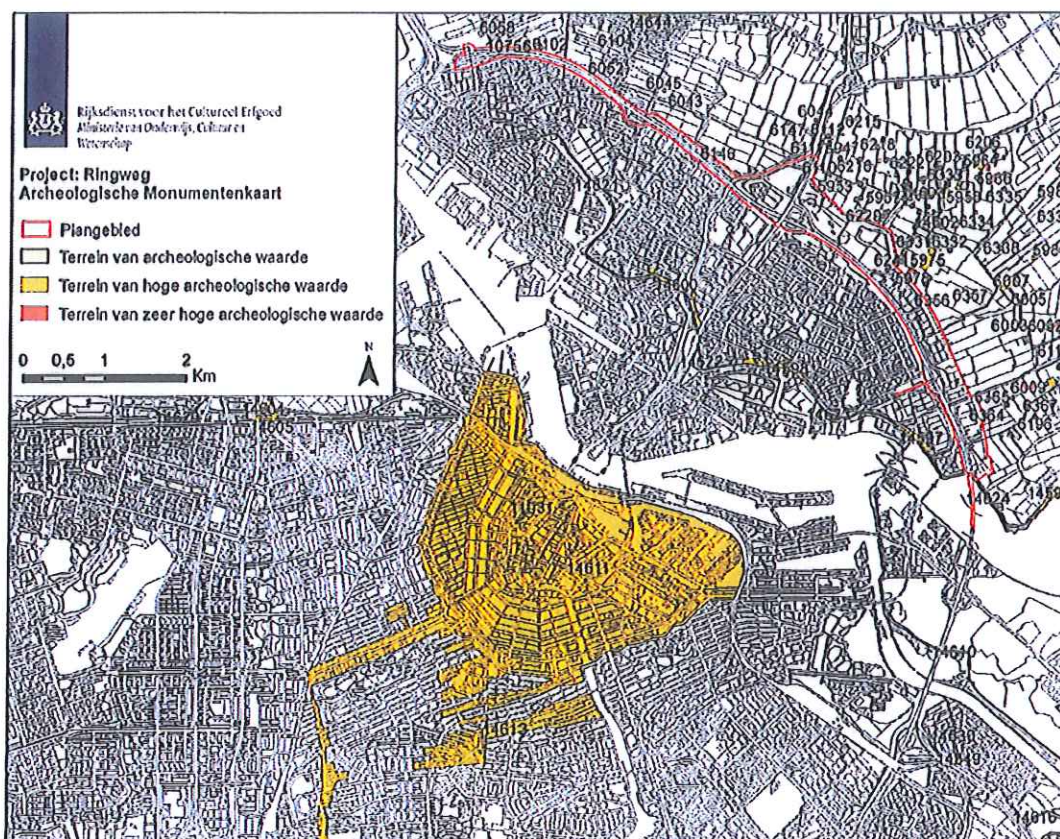
¹⁹ Schmall 1987, 112-113

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied

3.4.1 Archeologische Monumentenkaart en Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie

Binnen het plangebied zijn volgens de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geen archeologische monumenten aangewezen. Ook is het gebied vrij van zones met een archeologische waardering (afb. 10). De Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de Provincie Noord-Holland komt overeen met het AMK-kaartbeeld. De verwachtingen op deze kaarten zijn algemeen van aard en dienen in het geval van bouwplanvorming nader te worden uitgewerkt. Een inhoudelijke en ruimtelijke specificatie van de archeologische verwachtingen volgt in het volgende hoofdstuk en is gebaseerd op de historisch-topografische analyse.

10 Het plangebied Ringweg Noord (rood omlijnd) op de Archeologische Monumentenkaart (AMK, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, juli 2010). Dit kaartbeeld is ook opgenomen in de Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de Provincie Noord-Holland

3.4.2 Vindplaatsen

Binnen het plangebied is op één locatie een archeologisch veldonderzoek verricht. Daarnaast is in de omgeving een aantal keer archeologisch onderzoek gedaan (afb. 11), waaronder een grondige inventarisatie van de archeologie van Waterland (Waterland-project IPP/ RAAP). De voor het plangebied relevante onderzoeken worden hieronder kort besproken.

BO 13-076
 September 2013

Gemeente Amsterdam
 Bureau Monumenten & Archeologie

Waterland-project IPP/ RAAP

In 1976 is het toenmalige Instituut voor Prae- en Protohistorie van de Universiteit van Amsterdam in samenwerking met de Archeologische Werkgroep Nederland begonnen met een archeologische inventarisatie van het bodemarchief van Waterland. Door dit onderzoek konden ca. 600 mogelijke middeleeuwse huisplaatsen worden aangewezen en met die informatie kon een schematisch overzicht worden gemaakt van voormalige dorpen en gehuchten en landschappelijke ontwikkeling.

In de jaren '80 is door archeologisch adviesbureau RAAP een boorprogramma voor Waterland-Oost opgezet. De resultaten hiervan zijn enkele jaren geleden opgenomen in de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland (afb. 10). Omdat ten tijde van dit onderzoek het plangebied Ringweg reeds bebouwd was, is dit gebied niet in de studie opgenomen. Dit verklaart het feit dat het plangebied op de waardenkaart ongekarteerd is gebleven, in tegenstelling tot het hooggewaardeerde gebied direct buiten de ring.

Marjoleinterrein (MRJ)

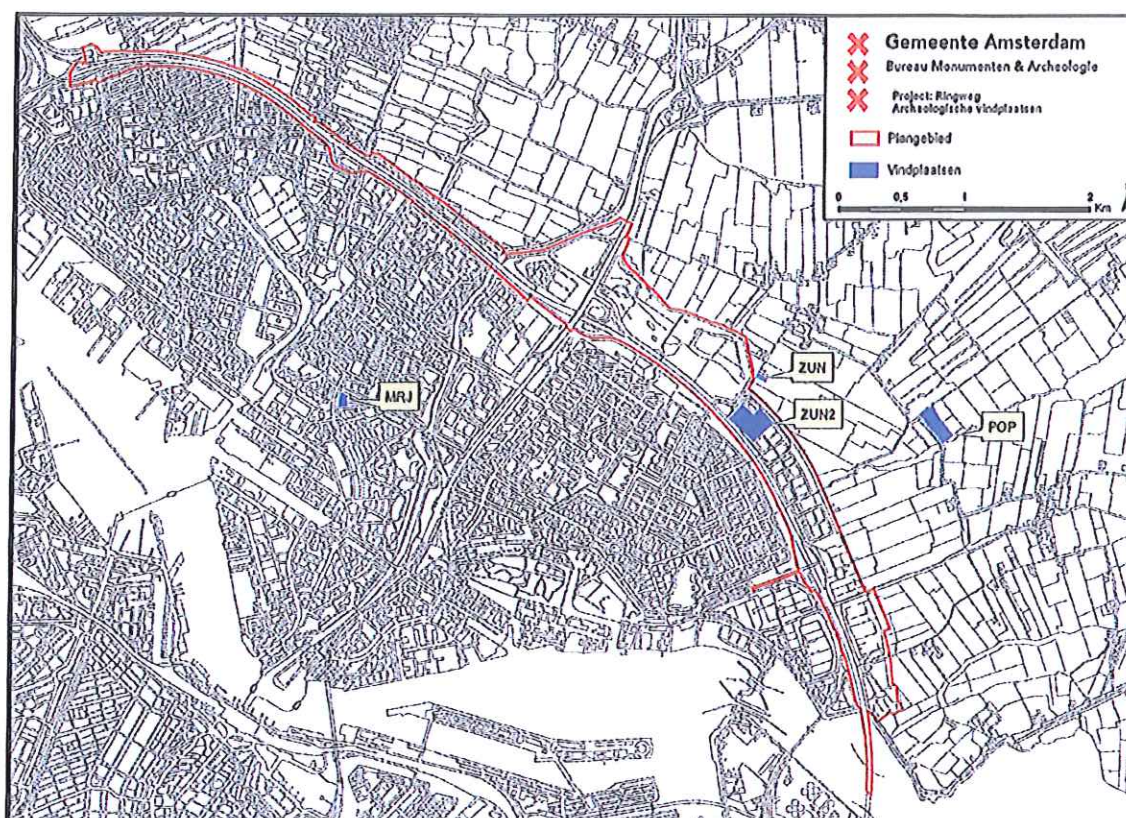
Op het Marjoleinterrein in de voormalige polder van de Banne Buiksloot is in 2008 door Hollandia Archeologen een booronderzoek uitgevoerd. Dit leverde aanwijzingen op voor archeologische sporen. Ter verificatie heeft BMA een Inventariserend Veldonderzoek uitgevoerd. Uit aardewerkvondsten van 1650 tot 1950 bleek dat deze plek waarschijnlijk langdurig als stortplaats in gebruik was. De mogelijke aanwezigheid van middeleeuwse terpen en ophogingen kon niet worden bevestigd, wel was er sprake van een zandophoging uit de jaren 1960.

Poppendammergouw (POP)

Bij archeologisch onderzoek aan de Poppendammergouw in 1985 zijn zeer vroege bewoningssporen opgegraven. Aan het eind van de 10de eeuw werd vanaf deze plek aan een veenrivier het achterland ontgonnen. Door verzakkingen moest de huisplaats herhaaldelijk worden opgehoogd. Tot vijf keer toe werd een laag veenplaggen aangebracht, tot een pakket van ongeveer twee meter was ontstaan. In de 12de eeuw werd de plaats verlaten.

Zunderdorpergouw 32 (ZUN) en 18 (ZUN2)

In de zomer van 2007 werd een archeologisch onderzoek uitgevoerd langs de oude ontginningsas Zunderdorpergouw. Omdat eerder door boringen in de nabije omgeving middeleeuwse huisplaatsen waren gelokaliseerd, werd onderzocht of op nummer 32 ook archeologische resten lagen. Het oorspronkelijke maaiveld bleek echter dieper te liggen dan verwacht, op gemiddeld 2 m + NAP, en daarmee kwam de geplande diepte van ontgraving binnen het pakket van recent ophogingszand te liggen. Aan dezelfde gouw werd in 2009 op nummer 18 gebouwd. Boringen ter plaatse wezen uit dat 50 meter ten westen en 100 meter ten oosten van de bouwlocatie archeologische sporen liggen, maar ter hoogte van nummer 18 niet.

11 Het plangebied (rood omlijnd) en de vindplaatsen

3.4.3 Bodemopbouw

Ten aanzien van de ondergrond van het plangebied dient onderscheid te worden gemaakt tussen de ringweg in het noordwestelijk deel van het plangebied, de Buikslotermeerpolder en het zuidelijk deel van het plangebied. Vanwege variatie in maaiveldhoogte en dikte van zandophoging tussen deze zones, verschilt de diepte waarop mogelijke archeologische sporen liggen.

De Ringweg A10 ten noordwesten van de Buikslotermeerpolder varieert in hoogte van ca. 3-8 m + NAP. Afgaande op de kaart van Publieke Werken uit 1936 lag dit gebied vóór de ophoging op een hoogte van ca. 1,35 m + NAP.²⁰ Er ligt dus een pakket zand dat varieert van ca. 4 tot 9 m. Door de aanleg van de Ringweg worden hier geen archeologische resten verwacht.

De maaiveldhoogte van de Buikslotermeerpolder is ter hoogte van de delen waar bewoningssporen worden verwacht ca. 3,5 m + NAP. De dijk ligt op ongeveer 0,75 m + NAP. Voor beide zones geldt dat eventuele archeologische overblijfselen vlak onder het maaiveld kunnen liggen.

In het middendeel en zuidelijk deel van het plangebied zijn de Termteergouw en Zunderdorpergouw niet opgehoogd; eventuele archeologische resten liggen daar dicht onder het maaiveld. De overige delen van het zuidelijk deel van het plangebied is opgehoogd met ongeveer een meter zand.

²⁰ Dienst der Publieke Werken 1967, 290-294.

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

3.5 Conclusie: verwachtingsmodel

Op basis van bovenstaande inventarisatie zijn binnen het plangebied Ringweg materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met ontginning, inpoldering, bewoning en landgebruik vanaf de 10de eeuw. In de voormalige Bulkslotermeerpolder zijn deze vanaf de 17de eeuw te verwachten.

In de voormalige poldergebieden van Waterland, de Zaanstreek en Amstelland kunnen en losse vondsten en ontginningssloten worden verwacht. De archeologische sporen van landgebruik vertonen in de regel een wijde verspreiding en een lage trefkans. Meer geconcentreerde sporen worden verwacht ter plaatse van de gouwen, waarlangs zich vanaf de late middeleeuwen bewoning vestigde. Vanwege de lange gebruikperiode en geringe verstoring hebben deze archeologische sporen een hoge dichtheid en sterke onderlinge samenhang. Eventuele sporen van bewoning in de Bulkslotermeerpolder zijn vermoedelijk verstoord met de aanleg van de ringweg en andere bebouwing in de 20ste eeuw.

Verdere verwachte archeologische concentraties houden verband met de aanleg van dijken daarmee samenhangende structuren. Deze bestaan uit sporen van dijkstructuren, voormalige poldermolens, afval en losse vondsten. Zulke overblijfselen hebben een hoge dichtheid en sterke samenhang. Ook in dit geval dient rekening te worden gehouden met 20ste-eeuwse verstoringen.

4 Archeologische verwachtingskaart

Op basis van de historisch-topografische inventarisatie (hoofdstuk 3) zijn binnen het plangebied Ringweg materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met de gebruiksgeschiedenis van de 10de eeuw tot in de 20ste eeuw. Dit leidt tot een verwachtingskaart van de materiële neerslag voor het plangebied met negen verschillende zones.

A: Bewoning langs gouwen

Langs de gouwen kunnen sporen verwacht worden van de oorspronkelijke bewoning uit de ontginningsstijd, evenals losse vondsten en afval. Binnen het plangebied liggen van west naar oost De Gouw (1), De Zuideinder Gouw (2), Termietergouw (3), Zunderdorpergouw (4), Wijkergouw (5) en Liergouw (6). Vanwege de lange gebruikperiode en geringe verstoring hebben de archeologische sporen een hoge dichtheid en sterke onderlinge samenhang. Het noordwestelijk deel van deze zone is verstoord door de aanleg van de ringweg A10. Dat deel heeft een negatieve verwachting en is vrijgesteld van archeologisch vervolgonderzoek.

B: Bewoning Bukslotermeerpolder

Betreft de zone van bewoning vanaf de 17de eeuw op en/of achter de ringdijk, zoals te zien op de kaart van Visscher (1700). De materiële neerslag betreft sporen van ophoging, fundering, resten van bebouwing, losse vondsten en afval. Een deel van deze zone is verstoord door de aanleg van de ringweg en vrijgesteld van archeologisch vervolgonderzoek.

C: Drie molens

Betreft de mogelijke resten van drie verschillende poldermolens, zoals te zien op de kaart van Visscher (1700). De sporen kunnen bestaan uit ophogingen, funderingen, resten van stenen en houten opbouw, losse vondsten en afval.

D: Waterlandse Zeedijk

Betreft het tracé van de middeleeuwse dijk. De mogelijke materiële neerslag betreft losse vondsten, afval of sporen van de dijkstructuur. Ook zijn resten van ophogingslagen en beschoelingen te verwachten. De overblijfselen hebben een hoge dichtheid en sterke samenhang. Dit deel van de zeedijk is verstoord door de aanleg van de ringweg en vrijgesteld van archeologisch vervolgonderzoek.

E: Bukslotermeerdijk

Het tracé van de ringdijk uit de eerste helft van de 17de eeuw. De eventuele materiële neerslag houdt verband met de dijkaanleg, en bestaat uit losse vondsten, afval of sporen van de dijkstructuur. De overblijfselen hebben een hoge dichtheid en sterke samenhang. Een deel van deze zone is verstoord door de aanleg van de ringweg en vrijgesteld van archeologisch vervolgonderzoek.

F: Middeleeuwse ontginnings

Hier kunnen sporen voorkomen die verband houden met bewoning en landgebruik vanaf de 12de eeuw. De materiële neerslag betreft erven, terpen, verkavelingsporen en sloten uit de ontginningsperiode (12de/13de eeuw) tot en met de 20ste eeuw. Dergelijke overblijfselen hebben een wijde verspreiding. Het deel van deze zone waar de ringweg A10 ligt heeft een negatieve verwachting en is vanwege verstoring vrijgesteld van archeologisch vervolgonderzoek.

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

 G: Bulkslotermeerpolder

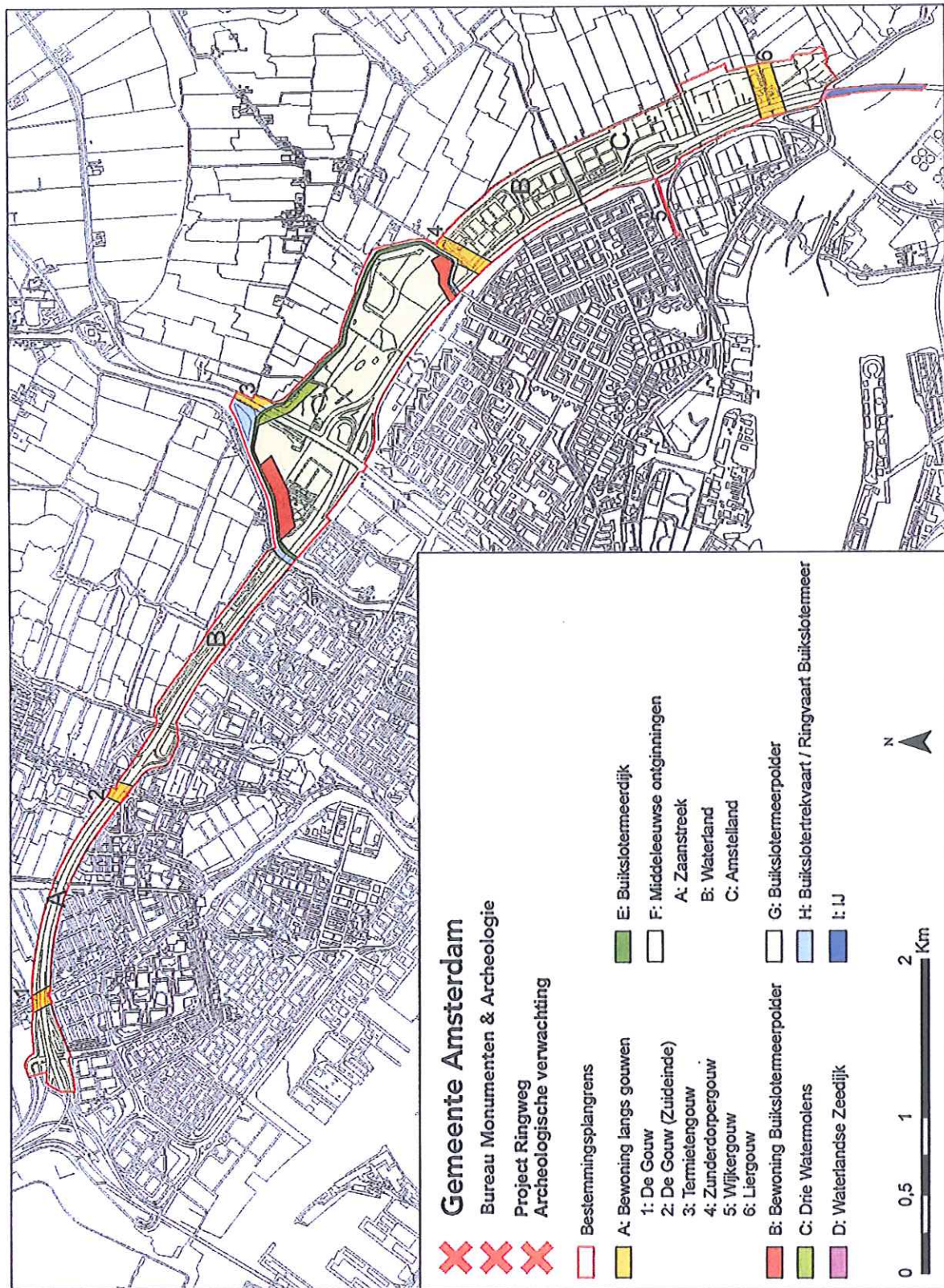
Dit deel van het plangebied heeft een in principe lage verwachting vanwege een kleine kans op aanwezigheid van archeologische sporen die verband houden met scheepsvaart vanaf de 11de eeuw tot aan de droogmaking van het Bulkslotermeer in 1624. Dergelijke overblijfselen hebben een wijde verspreiding. In dit geval zijn de mogelijke archeologische resten verstoord door de 20ste-eeuwse ontwikkeling. De archeologische verwachting is daarom negatief.

 H: Bulkslotertrekvaart / Ringvaart Bulkslotermeer

In de voormalige trekvaart kunnen resten van kadewerken aanwezig zijn en losse voorwerpen die in de bodem zijn verzonken. Door de vergraving tot het Noord-Hollands Kanaal is de kans op kadewerken klein, en de losse vondsten hebben geen samenhang.

 I: IJ

Hier kunnen overblijfselen aanwezig zijn die verband houden met scheepsvaart vanaf de 13de eeuw of losse vondsten die in de voormalige waterbodem zijn verzonken. De enige samenhangende structuren zijn scheepswrakken, maar dit zijn geïsoleerde vindplaatsen met een lage trefkans.

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

5 Archeologische beleidskaart

De archeologische beleidskaart van plangebied Ringweg is bedoeld als een ruimtelijk schema van de maatregelen die nodig zijn voor de zorg voor het archeologische erfgoed binnen bepaalde zones of locaties in het plangebied. De verwachtingen worden gekoppeld aan de huidige toestand van het terrein en mogelijk opgetreden bodemverstoringen. De clustering van de verwachtingszones resulteert in een beleidskaart met daarop zes zones met bijbehorende specifieke beleidsmaatregel (Appendix: beleidsvarianten, stroomschema).

- **Beleidsvariant 3**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan 0.5 m onder maaiveld.
- **Beleidsvariant 4**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan 1 m onder maaiveld.
- **Beleidsvariant 5A**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of ondieper dan 0.5 m onder maaiveld.
- **Beleidsvariant 5B**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of ondieper dan 2 m onder maaiveld.
- **Beleidsvariant 9**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 10.000 m².
- **Beleidsvariant 11**
Voor deze zone geldt uitzondering van archeologisch vervolgonderzoek bij alle bodemingrepen.

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Conclusie

Het voorliggende bureauonderzoek naar archeologische waarden is uitgevoerd voor het bestemmingsplangebied Ringweg. Hiervoor gelden zes archeologische beleidszones.

Voor de eerste zone geldt vrijstelling van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder diep dan 0,5 m onder maaiveld.

Voor de tweede zone geldt vrijstelling van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder diep dan 1 m onder maaiveld.

Voor de derde zone geldt vrijstelling van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of minder diep dan 0,5 m onder maaiveld.

Voor de vierde zone geldt vrijstelling van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder diep dan 2 m onder maaiveld.

Voor de vijfde zone geldt vrijstelling van archeologisch onderzoek bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 10.000 m².

Voor de zesde zone geldt vrijstelling van archeologisch vervolgonderzoek, ongeacht de omvang en diepte van de bodemingreep.

Voor het gehele plangebied geldt de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat ook in geval geen archeologisch vervolgonderzoek is vereist en toch bodemvondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen dit aan Bureau Monumenten en Archeologie wordt gemeld zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Bronnen

Digitale bronnen

Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS): <http://www.archis.nl/archisii/html/index.html>
Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie provincie Noord-Holland: <http://maps.noord-holland.nl/extern/gisviewers/ilc/>
Stadsarchief Amsterdam (SAA): <http://beeldbank.amsterdam.nl/>
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN): <http://www.ahn.nl/>

Literatuur

Baart, J.M., 1986: Amsterdam: Poppendam. In: Woltering, P.J. (red.): Holland, Archeologische Kroniek van Holland over 1985, I: Noord-Holland 18/6, p. 294; Archief BMA
BMA, 2005, *Ruimte voor Geschiedenis. Beleidsnota Monumenten en Archeologie Amsterdam 2005-2010*, Amsterdam
BMA, 2010, *Erfgoedagenda Amsterdam 2010-2014*, Amsterdam
Bont, C. de, 2009, *Vergeeten land: ontginning, bewoning en waterbeheer in de westnederlandse veengebieden (800-1350)*, Wageningen Universiteit
Bos, J.M., 1984, Een bijdrage tot de bewoningsgeschiedenis, *Holland* 16 (1984), 65-74
Bos, J.M., 1985, Stads fratsen in een Hollands veengebied. *Archeologie van stad en land, Westerheem* XXXIV, nr. 3/4, 110-123
Bos, J.M., 1988, Landinrichting en archeologie: het bodemarchief van Waterland, *Nederlandse Archeologische Rapporten* 6, Amersfoort
Cock, J.K. de, 1975, Historische geografie van Waterland, *Holland, Regionaal-historisch tijdschrift* 17, 329-349
Gawronski, J. & J. Veerkamp, 2007, *Sportpark Ronald McDonald. Inventariserend Veldonderzoek Zunderdorporgouw (2007) (BMA AAR 29)*, Amsterdam
Gawronski, J. & J. Veerkamp, 2010, *De Buiksloterbreek. Inventariserend Veldonderzoek Marjoleinterrein, Amsterdam (2009) (BMA AAR 51)*, Amsterdam
Lutger, J. (e.a.), 1994, *De Waterlandse Zeedijk. De geschiedenis van een oude zeedijk in Amsterdam-Noord*, Amsterdam
Schmall, H., 1987, Het Groot Noordhollandsch Kanaal, in: Helnemeljer, W.F. en Wagenaar, M.F. *Amsterdam in Kaarten. Verandering van de stad in vier eeuwen cartografie*, Ede/Antwerpen 1987, 120-123.
Ven, G. van de, 2003, Rijnland en Woerden, *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* 12 (webversie 2006), 59-68

Appendix: beleidsvarianten, stroomschema

Het archeologisch beleid wordt als maatwerk voor een bepaald plangebied in Amsterdam vastgesteld aan de hand van elf varianten, die een afweging bieden op basis van de aard van de verwachting in combinatie met de specifieke (oppervlakte/diepte) bodemingreep.

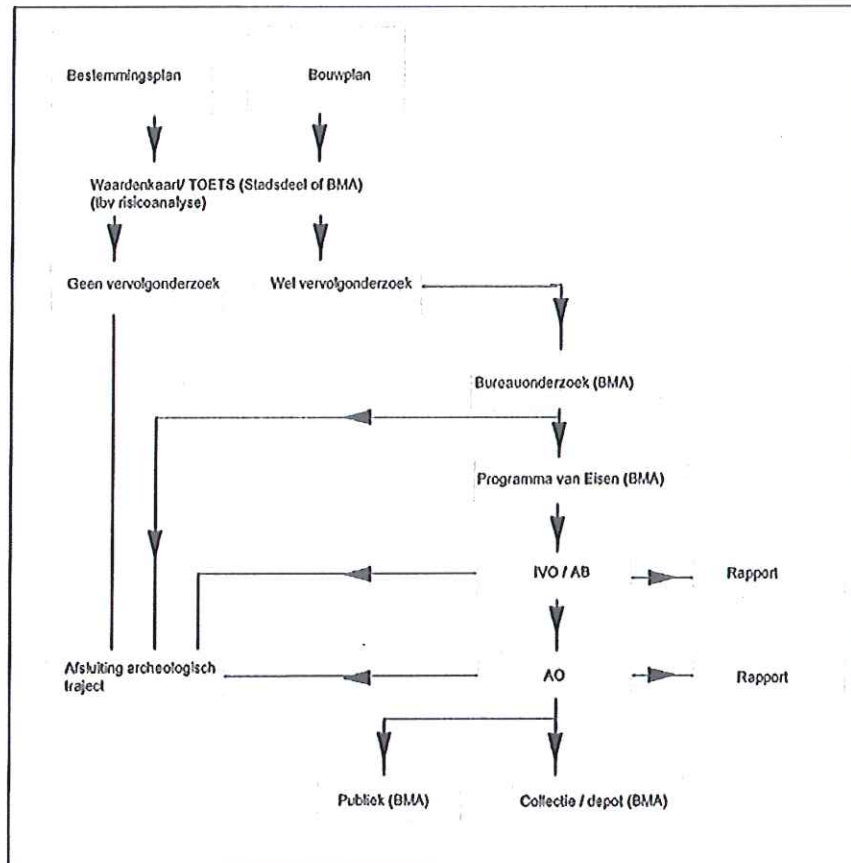
- 1: Gebieden met bekende archeologische waarden. Aangezien hier met zekerheid archeologische overblijfselen aanwezig zijn, is bij elke bodemingreep ongeachte het oppervlak of de diepte archeologisch onderzoek noodzakelijk.
- 2: Bebouwde gebieden binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 50 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 3: Gebieden langs nog aanwezige historisch infrastructurele assen / in een historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. Deze gebieden zijn onbebouwd of de bebouwing dateert van vóór de 19de eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 4: Bebouwde gebieden langs nog in het landschap zichtbare historisch infrastructurele assen / in historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. De bebouwing dateert uit het einde van de 19de eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan de 19de en 20ste eeuwse ophogingen.
- 5: Bebouwde gebieden langs voormalige (overbouwde of opgehoogde) historisch infrastructurele assen / in een historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. De bebouwing of ophoging dateert uit de 20ste eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of ondieper dan de 20ste eeuwse ophogingen.
- 6: Onbebouwde gebieden in de landelijke periferie van Amsterdam. Hier liggen archeologische vondsten dicht aan het oppervlak, zodat relevante archeologische lagen kunnen zijn opgenomen in de bouwvoor. De bouwvoor heeft gemiddeld een diepte van 0,3 – 0,5 m waaronder een eerste sporenvlak zichtbaar wordt. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 7: Bebouwde gebieden binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). De bebouwing dateert uit het einde van de 19de en de 20ste eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de en 20ste eeuwse ophogingen.
- 8: Terreinen die als vaarweg in gebruik zijn binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 500 m².
- 9: Gebieden die als vaarweg in gebruik zijn of waren binnen en buiten het historische centrum van Amsterdam. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de (voormalige) waterbodem binnen het historisch centrum kleiner dan 2.500 m² en buiten het historisch centrum kleiner dan 10.000 m².
- 10: Gebieden die onder water liggen, of die onder water gelegen hebben en ingepolderd zijn of opgespoten zijn. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen kleiner dan 10.000 m² of in de oorspronkelijke waterbodem of in het oorspronkelijke maaiveld.
- 11: Gebieden zonder archeologische overblijfselen vanwege eerder archeologisch onderzoek of grootschalig grondverzet voor bijv. zware funderingen, kelders, tunnels e.d. Verder betreft het gebieden in de voormalige landelijke periferie van Amsterdam buiten de Singelgracht met een lage archeologische verwachting die bovendien opgehoogd, onderheid en bebouwd zijn aan het einde

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

van de 19de en in de 20ste eeuw. Voor al deze situaties geldt een vrijstelling van archeologisch onderzoek. Gebieden waar al archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden zijn wel indirect van belang voor archeologische planning omdat ze aanwijzingen geven voor de eventuele aanwezigheid van archeologische resten in omliggende gebieden.

Voor de beleidsvarianten, 4, 5 en 7 tot en met 10 geldt dat het dieptecriterium op de uiteindelijke beleidskaart nader wordt gespecificeerd.

Stroomschema archeologie BMA

BO 13-076
September 2013

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Colofon

Archeologisch Bureauonderzoek 13-076

Voor akkoord controle proces en waardestelling:

Hoofd afdeling Archeologie BMA
Prof. dr. J.H.G. Gawronski

BRL SIKB 4000 PROTOCOL 4002

Datum:	16-09-2013
Status:	definitief
Redactie:	prof. dr. J.H.G. Gawronski
Tekst:	drs. J. van den Dijssel, T. Terhorst, MA
Cartografie:	drs. J. van den Dijssel, T. Terhorst, MA

© Bureau Monumenten & Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2013
Postbus 10718, 1001 ES Amsterdam, 020-2514900

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BMA. BMA aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.